

Mari Karmen Agirre Lekue

«Euskarak prestigioa ematen digu farmazian»

Euskararen inguruan ari eta “asko egin da, gutxi egin da...”. Duela 25 urte baino askoz euskara gehiago entzuten dela Gasteizen eta gainerako erretolikak. Euskara entzutea deigarri da oraindik Arabako hiriburuan. Eta ezagutzen ez duen kalean gora, kalean behera, errotulazioa euskaraz duen botikaren ondotik igarotzean, geratu eta sartzea erabaki du.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Zaldi Ero

Hemendik hara eta handik hona nabilela, “Agirre Lekue Farmazia” ikusi dut botika atarian. Bertan, “Ortopedia sekzioa”... Euskarazko errotulazioa erabiltzeko erabakia hartu zenuen farmazia ireki zenue-nean...

Euskal Herrian gaude, ezta? Bada-
kit errazago litzatekeela gaztelaniaz
egitea. Azken finean, denek hitz
egiten dute gaztelaniaz. Hala ere,
nik hasieratik gura izan nuen euska-
ra agertu. Euskara ez dago farmazia
munduan larregi sartuta. Beharbada
bestelako arlo batzuetan gehiago
dabil euskara... Nik Salamancan
ikasi nuen Farmazia. Ostera etxera
etorri eta nire inguruan euskaraz
zen dena. Bilbon egin nuen beharra
hamabost urtetan, beste farmazia
batean. Neure farmazia eduki nue-
nean, banekien euskaraz, banekien
gaztelaniaz, “bietara ahal dut egin”,
esan nuen. Errotulazioa euskaraz
eta gaztelaniaz jartzen saiatu nin-
tzen, langileak ere euskaraz zekite-
nak kontratatzen... Auzoan ere
jende asko dago gure moduan,
Gipuzkoatik eta Bizkaitik etorriak,
eta Gasteiz bertoko jendeak ere
badaki euskaraz. Dena dela, gaitze-
na izan da farmaziako behargin eus-
kaldunak topatzea. Horixe gaitzena.

**Farmaziak ez ote du, bada, tradizio-
rik gurean?**

Gasteizen berton ikasten da Farma-
zia, berton dago fakultatea, baina,

“Euskaraz asko egiten dugu, bezeroak ere badakielako euskaldunak garena”.

hala ere, niretzat gaitza izan da far-
mazialari euskalduna topatzea Gas-
teizen! Ezin topatu. Farmazialariok
badaukagu elkargo profesional bat,
eta han, lan-poltsa ere badaukagu
aukeran. Behargin euskalduna gura
izan nuenean, poltsa hartatik jotzea
pentsatu nuen. Baina ezin. Euska-
razko maila halako bat –“goi-maila,
erdi-maila”...–, zutela ipintzen
zuen haien curriculumean, baina
telefonoz deitu eta: “Nik euskaraz,

gutxi”. Ez zuten komunikatzeko
gaitasunik. Nik ez dut EGARIK
eskatzen, ez bestelako titulaziorik,
baina berba egiteko gauza izan dadi-
la. Oraintxe, haurdun dut langile bat
eta bajan izango da udan. Bada,
hiru hilabete lehenago hasi naiz
haren baja betetzeko langile bila.

**Farmazialarien Elkargoa aipatu duzu.
Farmazialari Euskaldunen Elkartea
ere bada, FEUSE.**

Euskal Herriko farmazialari euskaldunak bildu nahi gaitu FEUSEK. Araban dozena inguru gara elkarrean. Sariak, jardunaldiak, irtenaldiak eta euskararen erabilera sustatzeko ekimenak antolatzen ditu, baina lan-poltsarik ez dute. Bizkaian eta Gipuzkoan erraz xamarra da langile euskaldunak topatzea, baina Araban, gaitza. Bertoko farmazialaria, eta euskalduna, gaitza. Hala ere, ikastolan ikasitako bi dauzkat hemen beharrean.

Zure farmazian euskaraz ageri da kanpoko errotulazioa, eta berdin barrukoa.

Kanpokoa Jaurilaritzak arautua du. Haren legearen arabera “Farmazia”, “Farmacia”, edo “Botika” jar neza-keen. Pentsatu nuena: “Nik zelan gura dut jendeak ezagutzea nire farmazia?”. Legeak ez digu uzten zelan-halako izena ipintzen, norberaren izena behar du. “Agirre Lekue Farmazia” da nirea. Horrela ipinita, ez dago dudarik, euskaldunak gara. Euskaraz eta gaztelaniaz, berdin ulertzen da hitza, baina euskaraz jarri gura nuen. “Ortopedia” ere ipini gura nuen, ordea, eta aukerak ziren “Ortopedia sekzioa”, edo “Sección de Ortopedia” ipintzea. Lehenengoa ipini nuen nik. Ezin da norberak gura duen guztia jarri, araututa dator. Besterik da erakusleihoan jartzen duguna, dendaren barruko aldean. Batzuetan euskaraz ipintzen dugu, bestetan gaztelaniaz, bietara... Hor libre jokatzeko dugu.

Barrukoak ere euskara ageri du zure farmazian. Zein erabili zenuen irizpide?

Obra egin nuenean, arkitektoa izan nuen ondoan. Euskalduna bera ere.

Mungia-Gasteiz

Mari Karmen Agirre Lekue (1961) mungiarra da. “Han, denda gehienek euskaraz dute errotulazioa. Mungia oso txikerra da. 1960ko hamarkadako emigrazio olde hartan etorritakoak izan ezik, baserritarrak gara denok. Sasoi batean hiria txiki-txikia zen; inguruan dena zen baserria. Orain, alderantziz, baserriak ez dago! Baina badiotsut, nire gurasoak ere baserritarrak izan dira, aitaita-amamak... familia osoa, denak euskaldunak”. Jaioterrian egin zituen lehenengo ikasketak eta Salamancan (Espainia), Farmaziakoak. Bilbon hasi zen lanean 1984an, eta bertan izan zen hamabost urtez, harik eta 2001ean Gasteizen bere farmazia ireki zuen arte.

banatu, euskaraz zer ipini, gaztelaniaz zer, zelan... hasi ginen pentsatzen. Euskaraz ez nuen gaztelaniazko itzulpenik nahi, haien egokitzapena baino. Komunikazio enpresa batera bidali logotipoak, gaztelaniazko esaldiak euskaratzeko eta bueltan itzulpen literala! Hain literala, “Cuidado personal” ere hala itzuli zuten. Norbere burua jagotea adierazi gura genuen, horixe da “Cuidado personal”. Bada, itzulpena: “Kontuz, langileak!”, kar, kar, kar...

Kar, kar, kar...

Google-ren itzultzailearekin egingo zuten! Batek daki! Orduantxe esan nuen: “Ezin liteke izan”. Arratsalde batean paratu nintzen, zerrenda hartu eta egin nuen, azalpen batzuk euskaraz, beste batzuk gaztelaniaz, baina itzulpen literala egin barik. Neuk egin nuen azkenean, arkitektoak lagunduta.

Agirreraren farmaziako bezeroei galdetu zieten ea zergatik joaten ziren botika hartara. Batzuek erantzun zuten euskaraz egiten zutelako zela, eta inkestatzaila harritu egin zen.

Lehenengo, beste zenbait farmazia ikusi eta esaldi batzuk asmatu genituen. Denak gaztelaniaz ikusi genituen. Haiek batu, eta dendan zelan

Alfabetatuta zaude, beraz.

Bai, Labayrun ibili nintzen, Bilbon, hirugarren maila arte egin nuen han. Salamancatik etorri eta Bilbon hasi nintzenean beharrean, iluntzeko zortzietan irten eta euskaltegi-joaten nintzen, alfabetatzen. Moldatzen naiz, beraz, baita itzulpenak egiten ere! Gainera, esperientzia hori izan eta gero ez naiz fidatzen!

Euskara agerian erakustea, plus bat duzu?

Nire ustez, bai. Horregatik egin dut. Arabako Komertzio Federazioak saria eman zidan iaz, euskararen sustapenagatik. Antza, auzoko kideren batek esango zien zer edo zer. “Farmazia bat, errotulazioa euskaraz, bertoko langileak

Babeslea: Hernaniko Udala

...eta busti egin nahi dugu

Euskara, gaztelania, ingelesa...

"Farmazia ireki eta, agure batek: 'Zer egiten duzu hitz zantar hori jarrita, Botika. Zer da hori?' Nik, gaztelaniaz nahiz euskaraz, botika zela hitza. 'Euskaraz? Zertarako duzue euskara?' 'Zuri ez zaizu irudituko, baina niri garrantzikoa iruditzen zait. Eta frantsesa, ingelesa, alemana, txinera eta japoniera jakingo banitu, hainbat hobe! Zoriontsu nintzateke', esan nion. Beste inoiz, beste batek: 'Euskaraz, zertarako? Ingelesa jakin behar da orain!'... Baina ez da horrela. Merkatu prospekzioa egiten ibili ziren orain dela hilabete batzuk, eta pertsona bat egon zen, farmazia atarian. Bezeroa irteten zen, eta galderak. Zer erosi zuen eta hau eta hura. Eta inkestagilearen esana, bera harrituta: 'Askok esan dit euskaraz dakizuelako datorrela hona'. Beharbada, horregatik ez datoz beste batzuk"...

euskaraz...". Eta saria. Aurten ere deitu zidaten: "Artepan okindegiak hartuko du aurten saria, eta pentsatu dugu aurreko edizioetan saria jaso duzuenok ere ekitaldira biltzea, saria indartzeko...". Gero, alfonbra ere jarri ziguten farmazian, "Elebiduna naiz, aberatsa naiz" esanez, euskaraz eta gaztelaniaz. Horrek indartu egiten du gure jarrera. Euskarak prestigioa ematen digu, nire ustez. Bezero euskaldunek etortzen segitzen dute. Fideltasun modu bat da, eta igarri egiten dugu farmazian. Euskaraz egitea plus bat dugu, dudarik ez.

Mungian ere plusa ote zenukete?

Han ez ginateke nabarmenduko. Ez jakitea izango litzateke gaizki han. Jakitea, normala izango litzateke. Gasteizen, ez jakitea da "normala", eta jakitea, osteria, plus bat.

Farmazialari Euskaldunen Elkarte FEUSEko kide zaitugu.

"Gasteizen ez da hainbeste denda ikusten euskarazko errotulazioa duena. Horregatik egin dugu indar gehiago".

Hamabost urte-edo badira elkarteak naizena. Farmazia bat baino gehiago dira, Gasteizen, elkartekoak, eta horietan, errotulazioa euskaraz erakusten ikusiko duzu. Esate baterako, elkarteak hiztegia egin zuen orain dela zenbait urte, eta errotulazioa euskaraz jartzerakoan lagungarri da hori.

"Gasteizen berton ikasten da Farmazia, baina hala ere, niretzat gaitza izan da lanerako farmazialari euskalduna topatzea"

Zer diozu farmaziara datozkizuen bezeroen gainean?

Gehiena erdalduna da, baina euskalduna ere, hainbat. Egunean, euskaraz asko egiten dugu hemen, bezeroak ere badakielako euskaldunak garena. Eta zaintza aldian gaudenean ere, txartelak asko egiten du. Gu auzo batean gaude, Lakuan, ez gaude erdialdean. Han, seguruenara, lehenengo hitza erdaraz izango litzateke, baina hemen denek dakite euskaldunak garena. Gainera, batzuk horregatik

datoz, euskaldunak garelako. Hori horrela da.

Errotulazioa euskaraz ageri duen denda bakanetarik zarete auzoan. Inguruan gaztelaniaz da dena. Euskaldunarentzat arnasbide zaretela konturatzen ote zarete?

Konturatzen naiz, bai. Gurako nuke denda gehiago egotea errotulazioa euskaraz daukana. Gasteizen ez da hainbeste denda ikusten euskarazko errotulazioa duena. Beharbada horregatik egin dugu indar gehiago. Mungian, berez egingo nuke. Hemen, ahalegin handiagoa egiten duzu. Hamaika urte daramatzat hemen. 2001ean etorri nintzen. Orduan, lehenengo, "Botika" jarri nuen. Gero, jendea euskalduna zela ikusi nuen, lehenengo langile euskalduna hartu nuen... Esan gura dut apurka-apurka egin dudala bidea. Gaur egun pentsatu ere ez hizkuntza biak ez dakizkien langilerik hartzea. Euskara ezaugarri bat da gure Farmazian. Jendeak badaki, gura badu, euskaraz egin dezakeela bertoko edozein langilerekin. Ez nirekin bakarrik. Edozeinekin. ■

